

եղբորից: Ընդ որում դա չէր կարող լինել աւագ եղբայրը, որին Դասխուրանցին կոչում է Ապուլի (= *Աբու Ալի¹⁸, այսինքն՝ արաբական ձեւով՝ Ալի աւագ որդու հայր¹⁹), եւ ոչ էլ այն Սմբատը, որին պատմիչը վերագրում է Ապուլիի սպանութիւնը 897 թ.¹⁷: Ի դէպ, նկատի ունենալով իր աւագ թոռան անունը (տե՛ս քիչ ստորեւ)՝ կարելի է գտնէ իբրեւ վարկած ենթադրել, որ այդ «խաչէնցի» եղբոր (չատ հաւանական է՝ 5 եղբայրների մէջ՝ երկրորդի) անունը եղել է *Սեմեքերիս (նոյն տրամաբանութեամբ հնարաւոր է նաեւ ենթադրել, որ եղբայրներից աւագի՝ արաբական Ապուլի անուանատարբերակի հաւանական հայկական զուգահեռը եւս կարող էր կրկնել պապի անունը՝ *Ատրմերսեհ):

Ստեփաննոս Օրբէլեանին հասած տուեալներով՝ Տաթեւի մայր եկեղեցու օծմանը 906 թ. մասնակցում էին ե՛լ «Գարգմանայ տէր» Սահակը (Սեւազան), ե՛լ «Աղուանից» երեք այլ իշխաններ՝ Եսայիմ (Դիզակ-Գորգուի իշխանը), Ատրմերսեհը (իրականում՝ թերեւս, իրօք, այսպէս կո-

չուած Երկրորդ Աղուանից կամ Շաքի-Հերէթի թագաւորութեան հիմնադիր Համամ Բարեպաշտի որդին) եւ Գրիգորը¹⁸, որն, անկասկած, Խաչէնի իշխանն էր: Այս Գրիգորը ոչ մի կերպ չէր կարող լինել Սահակ Սեւազայի որդին՝ ժամանակի անհամապատասխանութեան պատճառով (Սահակի աւագ որդի Գրիգորն իր քեռայր Աշոտ Երկաթ արքայի կողմից կուրացուելու էր երկու տասնամեակ անց՝ հօր հետ միասին եւ վերջինիս իշխանութիւնը դեռ չժառանգած¹⁹), եւ ոչ էլ՝ եղբայրը (ըստ Հր. Աճառեանի իրաւացի դիտարկման՝ «Հայոց մէջ համանուն որդի չի լինում»²⁰), այլ միայն եղբորորդին: 949 թ. «յաշխարհն Աղուանից» այցելած եւ «ի գաւառն Խաչենոյ» հասած Անանիա Մոկացի կաթողիկոսին ամենայն սիրալիրութեամբ դիմաւորում է նոյն «մեծ եւ փառաւոր, աստուածապաշ եւ բարեպաշտ տէր Գրիգոր իշխան»-ը: Նա, հաւանաբար, յառաջացած տարիքում էր, քանի որ 9 տարի անց՝ 958-ին, նրան արգէն փոխարինել էր որդին («...Սենեքե-

Մերժելի են նաեւ Ռեդինակի այն յարակից վարկածները, ըստ որոնց Սահակ Սեւազայի հայր Գրիգոր Ատրմերսեհեանիմ, իբրեւ թէ, հնարաւոր է համարել Ծաքի-Հերէթի թագաւոր Համամ Բագրատունու հետ, իսկ դստերը՝ 970 թ. (կամ՝ 987) Սիւնեաց առաջին թագաւոր դարձած Սմբատի տիկնոջ՝ Օսմանդուխտ Ա-ի հետ: Վերջինս, ըստ Ստեփանոս Օրբէլեանի եւ պահպանուած վիմագրերի, իրօք, դուստրն էր «Աղվանից իշխան» Սեւազայի, սակայն դա, հաւանորէն, կարող էր լինել Սահակ Սեւազայի թոռը՝ Սեւազայ-Իշխանանունը (Բ. Ուլուբաբեանը նրան եւ եղբորը՝ Ատրմերսեհիմ կամայականորէն հանում է Դասխուրանցու ներկայացրած տոհմաշարից), որի աւագ որդի Յովհաննէս Սեմեքերիսը հիմնադրեց Փառիսոսի թագաւորութիւնը, իսկ մի դուստրը (անունը վկայուած չէ) դարձաւ Կարսի թագաւորութեան հիմնադիր Մուշեղ Բագրատունու կինը (Ստեփանոսի Տարոնացոյ Ասողկան Պատմութիւն Տիեզերական, Աշխատութեամբ Ս. Տ. Մալխասեանց, Ս. Պետերբուրգ, 1885, գիրք Գ, գլ. ԺԷ, էջ 198):

17 ՊԱ, գիրք Գ, գլ. ԻԱ, էջ 336, գլ. 22, էջ 341:

18 Ստեփաննոսի Սիւնեաց եպիսկոպոսի Պատմութիւն տանն Սիսական, Ի լոյս ընծայեաց Մ. Էսիմ, Մոսկուա, 1861, գլ. ԽԲ, էջ 171:

19 Յովհաննէս կաթողիկոսի Դրասխանակերտեցոյ Պատմութիւն Հայոց, Թիֆլիս, 1912, էջ 313-314. Յովհաննէս Դրասխանակերտցի, Հայոց Պատմութիւն, հայերէն քննադիրը վրացերէն թարգմանութեան հետ՝ Ե. Վ. Յագարեշվիլու, Թբիլիսի, 1965, էջ 247. Yovhannēs Draxanakertc’i, *Histoire d’Arménie*, Introduction, traduction et notes par P. Boisson-Chenorhokian, Lovanii, 2004, գլ. Կ, էջ 338: Ըստ Դասխուրանցու՝ Գրիգորի եղբոր անունը Դաւիթ էր (ՊԱ, գիրք Գ, գլ. ԻԲ, էջ 341): Սահակ Սեւազայի դստեր անունը, որն Աշոտ Երկաթի կինն էր, Յովհաննէս Դրասխանակերտցին եւ Մովսէս Դասխուրանցին չեն յայտնում. Կիրիլ Թումանովի տոհմագրական աղիւսակում նա կոչուած է Մարիամ (C. Toumanoff. *Manuel de généalogie et de chronologie pour l’histoire de la Caucasic chrétienne (Arménie-Georgie-Albanie)*, Roma, 1976, էջ 238), բայց դրա աղբիւրին, ցաօք, ծանօթ չենք:

20 Հ. Աճառեան, Հայոց անձնանունների բառարան, հտ. Ա, Եր., 1944, էջ 278: